

L'Església de Tarragona i el patrimoni arqueològic

Andreu Muñoz Melgar

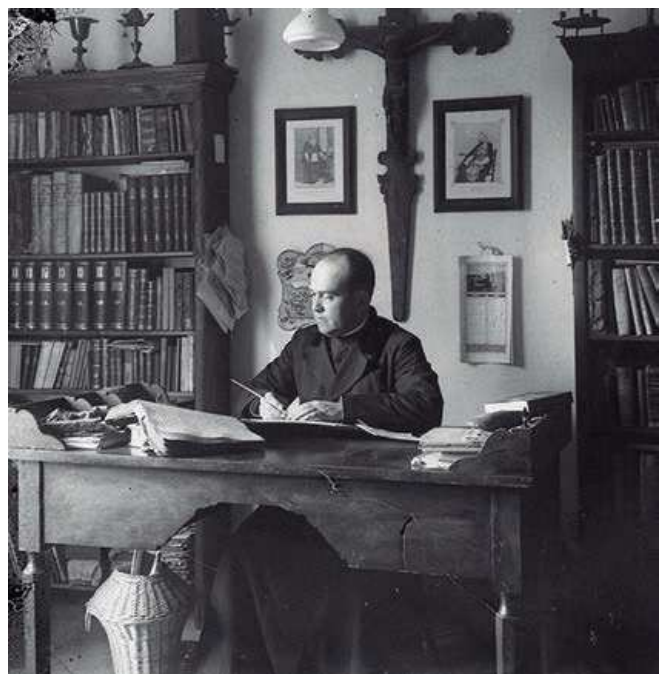
Arqueòleg i director del Museu Bíblic Tarraconense

Enguany s'ha celebrat el XV aniversari de la declaració de Tarragona com a patrimoni mundial. Alguns dels monuments que s'inclouen en la llista d'aquesta declaració són gestionats directament per l'Església de Tarragona. Aquest és el cas de la muralla romana, part d'ella integrada a les dependències del palau arquebisbal, de l'Arxiu Històric Arxidiocesà i del Seminari, amb les torres de l'Arquebisbe i del Cabiscol. Importants restes de l'àrea sacra del culte imperial s'ubiquen a la Catedral o a la Casa dels Concilis. Altres monuments guarden un record directe amb la història del cristianisme, com l'amfiteatre, la necròpolis o el conjunt de Centcelles. L'Església de Tarragona és, doncs, marmessora d'una part important de tot aquest llegat. La tradició i el magisteri de l'Església han reafirmat sempre els valors estètics i espirituals que encarnen el patrimoni cultural. Després del Concili Vaticà II l'Església va tipificar el conjunt de directrius necessàries per tal que les comunitats eclesials adoptessin estructures i models adequats en la tutela i gestió d'aquest patrimoni.

L'Església de Tarragona s'ha caracteritzat per una llarga tradició en la salvaguarda i la investigació del patrimoni cultural general i de l'arqueològic en particular. Només cal citar, a tall d'exemple, la sensibilitat i les aportacions dels nostres prelats humanistes, entre els quals destaca Antoni Agustí Albanell (1517-1586), que, entre altres virtuts intel·lectuals, es va caracteritzar per estudiar i col·leccionar monedes, inscripcions romanes i algunes escultures, fet embrionari de la museografia tarragonina. En època contemporània cal destacar la figura de Mn. Joan Serra Vilaró (1879-1969), referent

essencial de la primera arqueologia científica a Tarragona. Les seves intervencions arqueològiques es van centrar, fonamentalment, en el fòrum de la colònia, la necròpolis paleocristiana, la muralla i l'àrea de Santa Tecla la Vella. També Mn. Pere Batlle Huguet (1907-1990), expert en arqueologia i art, va ser determinant en l'estudi i la salvaguarda del patrimoni, en especial en els moments convulsos de la Guerra Civil.

A les dècades dels anys 60, 70 i 80 del segle XX l'activitat arqueològica realitzada en espais diocesans com la Catedral va ser duta a terme per arqueòlegs externs a l'estructura eclesial. Es va afavorir la investigació de grans estudiosos, com

Mn. Joan Serra Vilaró

l'epigrafista Géza Alföldy (1935-2011), i intervencions arqueològiques que van ser dirigides, entre d'altres, pels professors José Sánchez Real (1918-2008) o Theodor Hauschild (1929).

En els últims temps, l'Església de Tarragona ha apostat per recuperar la participació directa en els processos d'investigació arqueològica a través de diferents convenis de col·laboració amb entitats científiques i públiques. Des de l'any 2000 es van dur a terme els importants treballs d'intervenció arqueològica al servei del Pla Director de la Catedral, que van culminar l'any 2007 amb una exposició i una publicació que portava per títol La Catedral de Tarragona. In Sede, 10 anys del Pla director de restauració.

A partir de l'any 2008 la línia d'intervenció arqueològica per part de la nostra Església va variar de manera qualitativa. Les línies pastorals sobre patrimoni i cultura impulsades per Mons. Jaume Pujol Balcells han facilitat passar de l'aplicació d'una arqueologia preventiva a una arqueologia programada. L'any 2008 un conveni entre l'Església de Tarragona i l'ICAC, amb la col·laboració de les universitats de Barcelona i Palermo, l'empresa SOT Prospecció i el Col·legi Oficial d'Arquitectes Tècnics i Aparelladors de Tarragona, va permetre realitzar sondejos geofísics a la Catedral per a determinar la naturalesa històrica i geològica del subsòl de la Seu. Els importants resultats obtinguts van determinar les intervencions arqueològiques dels anys 2010 i 2011 a la Catedral, que van possibilitar el descobriment de les restes de la fonamentació del temple de culte imperial i conèixer la dinàmica estratigràfica d'aquest espai fins als nostres dies. L'experiència científica va donar pas a la pedagògica. Les excavacions es van poder seguir diàriament a tot el món a través del bloc de la revista Sàpiens. Es van emetre programes monogràfics a RTVE i a TV3. Dues Jornades de portes obertes amb prop de dos mil visitants, un llibre i una exposició titulada Praesidium, Templum et Ecclesia. Les intervencions arqueològiques a la Catedral de Tarragona, realitzada

al Museu Bíblic, van apropar la societat al nostre patrimoni arqueològic. L'exposició va rebre el premi Auriga com a reconeixement a la transferència social del coneixement científic.

També, el 23 de novembre de 2009 una nova iniciativa es projectava amb els treballs arqueològics

Intervenció arqueològica a la nau central de la Catedral l'any 2011.

a la basílica visigoda de l'amfiteatre de Tarragona, d'acord amb un conveni signat entre la nostra Església, l'ICAC i l'Ajuntament. Els treballs van aconseguir conèixer millor la realitat estratigràfica i constructiva d'aquesta basílica martirial lligada al culte de sant Fructuós i els seus diaques. Una exposició i un llibre titulats Amphiteatrum, Memoria Martyrum et Ecclesia van veure la llum l'any 2012 i van permetre redimensionar la importància que el cristianisme havia tingut en la transformació del monument.

La tradició i el magisteri de l'Església han reafirmat sempre els valors estètics i espirituals que encarnen el patrimoni cultural

L'any 2014 una nova actuació gràcies a un conveni entre l'Església de Tarragona, l'ICAC i l'Ajuntament va conduir a una intervenció en els terrenys de l'antiga Fàbrica de Tabacs per a localitzar i estudiar la tomba martirial de sant Fructuós, sant Auguri

i sant Eulogi. La intervenció va permetre assolir el seus objectius. Una jornada de portes obertes, amb la col·laboració de l'Associació Cultural Sant Fructuós, en la qual van participar-hi més d'un miler

de persones, va fer possible transferir la importància històrica d'aquest espai i crear un estat d'opinió sobre la necessitat de recuperar la dignitat del jaciment i del seu museu.

En els moments presents l'Església de Tarragona, conjuntament amb l'ICAC, participa en un projecte de recerca arqueològica en el recinte de culte de la seu del Concilium Prouinciæ Hispaniæ Citerioris, en el marc de la convocatòria de projectes d'intervenció arqueològica i paleontològica programada (2014-2017) del Pla de Recerca de la Generalitat de Catalunya. Durant aquests mesos s'està intervenint, amb èxit, en el sector nord-oest del claustre de la Catedral, més concretament a l'espai de les dependències canòniques on s'ha documentat una exedra datada a mitjans del segle I dC. La intervenció arqueològica també està permetent comprendre les fases medievals de les dependències de la Canònica Agustiniàna. Les següents intervencions es realitzaran al pati del Museu Bíblic i a la zona del darrere de l'absis de la Catedral.

En aquests últims anys més de 30 publicacions en llibres i revistes especialitzades han permès transferir tot aquest coneixement a la societat a nivell mundial. La nostra Església de Tarragona també forma part de manera permanent en la comissió científica dels congressos internacionals d'arqueologia organitzats des de la Tarraco Biennal. Cal també anotar que des de fa més de 20 anys, a través de l'Institut Superior de

Intervenció arqueològica a la basílica de l'amfiteatre amb l'aplicació de noves tecnologies.

Ciències Religioses Sant Fructuós, s'ofereix formació acadèmica en arqueologia cristiana.

La participació directa de l'Església de Tarragona en l'activitat arqueologicocientífica representa una acció de compromís social i pastoral que reforça el diàleg necessari entre fe i cultura. Felicitem-nos.

50
anys
1963-2013

 padrell@comercialpadrell.com
 www.comercialpadrell.com

Papers pintats · Pintures · Articles neteja · Moquetes · Material decoració · Belles Arts